

دستورالعمل های اجرایی

مدیریت پسماند، مواد شیمیایی

و آلودگی خاک

جهت اعمال از طریق اداره های کل حفاظت

محیط زیست استانهای کشور

در سال ۱۳۹۰

معاونت محیط زیست انسانی

دفتر آب و خاک

مهرماه ۱۳۹۰

ویرایش اول

امروزه گسترش روزافزون ملاحظات زیست محیطی و ضرورت عملیاتی نمودن فعالیت توسعه در جهت حفظ محیط زیست و توسعه پایدار، برنامه ریزی های کلان کشور را تحت شعاع قرار داده و موجب شده برنامه پنجم توسعه و سند ملی محیط زیست بیش از پیش مورد توجه دستگاههای اجرایی قرار گیرند. از این رو برای نخستین بار طرح های جامع موضوعی پسماند، خاک، آب و پساب و مواد شیمیایی در این دفتر با همکاری دستگاههای مرتبط تهیه و در مراحل نهایی ابلاغ قرار دارد.

از سوی دیگر همگام با تحکیم زیر ساخت های برنامه ای در قالب طرح های جامع که نمونه مثال زدنی و موفق آن "طرح جامع پسماند کشور" است، نظام مند نمودن فعالیت های بنیادین مندرج در طرح و عملیاتی نمودن آن در سطح واحدهای عملیاتی یعنی ادارات کل استانها در دستور کار قرار گرفت. بدین ترتیب، فعالیت ها در قالب دستورالعمل های مجزا تهیه شد. بدیهی است نتایج حاصل از اجرای دستورالعمل ها می تواند بعنوان بازخوردی در تکمیل و تصحیح طرح و برنامه های موجود عمل نماید.

بدیهی است دستورالعمل های پیش رو منتهی به نتایجی (برون ده) خواهند شد که در قالب آمار و ارقام می تواند بعنوان شاخصه ای در حصول نتایج مورد انتظار معرفی گردد و زمینه ارزیابی پیشرفت را میسر سازد.

لازم به یادآوری است که استقرار سیستم مدیریت اطلاعات بویژه سیستم اطلاعات جغرافیایی GIS در هر استان یکی از ارکان اصلی سامانه مدیریت زیست محیطی در ستاد و استان به شمار می رود و شایسته است نسبت به ظرفیت سازی لازم در این خصوص اقدامات مقتضی صورت پذیرد.

در مجموعه پیش رو دستورالعمل های مذکور در ۳ گروه پسماند، مواد شیمیایی و خاک تهیه گردیده است و دستورالعمل های مربوط به بخش آب و فاضلاب در مجموعه ای دیگر ارائه خواهد شد.

دستورالعمل قانون

مدیریت پسماندها

مقدمه:

مجموعه دستورالعملهای اجرایی مرتبط با مباحث پسماندها که در این بخش ارائه گردیده است به منظور ایجاد وحدت رویه اجرایی در زمینه مدیریت پسماندهای کشور و استفاده از فرصتهای اداری موجود در استانها تدوین گردیده است. کلیه دستورالعملهای مذکور که مبتنی بر قوانین و مقررات جاری کشور می باشد، فضای مدیریتی مناسبی را در استان ایجاد خواهد نمود تا بر اساس آن کلیه دستگاه های اجرایی نقش و جایگاه سازمانی خود را یافته و به صورت هدف مند و در راستای اهداف مشترک استانی پسماند حرکت نمایند. علاوه بر آن شرایط مقایسه عملکرد اجرایی و مدیریتی ادارات کل حفاظت محیط زیست فراهم خواهد گردید. بدون تردید دستورالعملهای مورد نظر با توجه به شرایط حاکم بر مدیریت پسماندهای کشور تدوین گردیده است که در زمان مناسب مورد بازنگری قرار خواهد گرفت.

- این دستورالعمل بر اساس قانون مدیریت پسماندها و آئین نامه اجرایی مربوطه و ضوابط و روشهای مدیریت پسماندهای پزشکی و سایر پسماندهای وابسته تدوین گردیده است
۱. شناسایی کلیه مراکز تولید کننده پسماندهای پزشکی و تهیه بانک اطلاعات پسماند پزشکی استان
 ۲. هماهنگی با دانشگاه علوم پزشکی استان در رابطه با برنامه ها و اقدامات اجرایی پیش بینی شده توسط آن دانشگاه در راستای مدیریت پسماندهای پزشکی (عفونی و شیمیایی)
 ۳. برنامه ریزی جهت اخذ برنامه عملیاتی مدیریت پسماندها از کلیه مراکز درمانی (موضوع ماده ۱۲ از ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و سایر پسماندهای وابسته)
 ۴. هماهنگی با دانشگاه های علوم پزشکی در رابطه با تدوین بخش پسماندهای پزشکی طرح جامع مدیریت پسماندهای استان
 ۵. تصویب اقدامات و برنامه های استانی در طرح جامع مدیریت پسماند استان در کارگروه استانی پسماند با در نظر گرفتن اقدامات بازدارنده مناسب به نحوی که بر اساس برنامه مذکور عملیات بی خطر سازی در کلیه مراکز تولید کننده پسماندهای پزشکی انجام پذیرفته و کلیه مواد و پسماندهای شیمیایی در مراکز پسماند سوزی مجاز امحاء گردند.
 ۶. رایحه گزارش عملکرد بخش درمان به کارگروه استانی پسماند
 ۷. تعیین سامانه های مدیریتی و پایشی پسماندهای پزشکی متناسب با شرایط استان
 ۸. اعمال برنامه مدیریت پسماندهای پزشکی با هماهنگی دانشگاه علوم پزشکی در اسناد توسعه استان
 ۹. تصویب طرح ارتقاء مدیریت پسماند پزشکی استان در شورای برنامه ریزی استان
 ۱۰. رایحه گزارش ماهانه به سازمان مرکزی

عنوان: پایش وضعیت مدیریت پسماندهای صنعتی

محل اجرا: کلیه استانهای مشمول

ناظر: دفتر آب و خاک

- این دستورالعمل بر اساس قانون مدیریت پسماندها و آئین نامه اجرایی مربوطه تدوین گردیده است
۱. شناسایی مراکز تولید کننده پسماندهای صنعتی و تهیه بانک اطلاعات پسماند صنعتی استان
 ۲. تعیین و اعلام حداقل ۱۰۰ واحد صنعتی اولویت دار (از نظر نوع و میزان پسماند) استان در رابطه با پسماندهای صنعتی
 ۳. هماهنگی با سازمان صنعت معدن و تجارت در رابطه با برنامه ها و اقدامات اجرایی پیش بینی شده در راستای مدیریت پسماندهای صنعتی
 ۴. هماهنگی با سازمان صنعت، معدن و تجارت استان در خصوص اعمال برنامه های پایش پسماندها در مراحل تمديد پروانه بهره برداری و یا صدور مجوز تغییر فعالیت و یا صدور مجوز توسعه واحدهای صنعتی
 ۵. برنامه ریزی جهت ابلاغ، پیگیری و اخذ فرم های خود اظهاری پسماندها از کلیه واحدهای صنعتی
 ۶. هماهنگی با سازمان صنعت، معدن و تجارت استان در رابطه با تدوین بخش صنعتی طرح جامع استانی مدیریت پسماند
 ۷. اعمال کامل طرح ساماندهی پسماندهای ناشی از واحدهای تصفیه روغن
 ۸. تصویب اقدامات و برنامه های استانی در طرح جامع مدیریت پسماند استان در کارگروه استانی پسماند با در نظر گرفتن اقدامات بازدارنده مناسب به نحوی که بر اساس برنامه مذکور عملیات مدیریت پسماندهای صنعتی در کلیه مراکز صنعتی بزرگ (تعداد حداقل ۱۰۰ صنعت در هر سال) انجام پذیرفته و کلیه مواد و پسماندهای صنعتی تحت مدیریت قرار گیرند.
 ۹. ارایه گزارش وضعیت مدیریت پسماندها به کارگروه استانی پسماند و سازمان (دفتر آب و خاک)
 ۱۰. تعیین سامانه های مدیریتی متناسب با شرایط استان
 ۱۱. اعمال برنامه مدیریت پسماندهای صنعتی با هماهنگی سازمان صنعت، معدن و تجارت استان در اسناد توسعه استان
 ۱۲. تصویب طرح ارتقاء مدیریت پسماند های صنعتی استان در شورای برنامه ریزی استان
 ۱۳. ارایه گزارش ماهانه به سازمان مرکزی

عنوان : مراحل اجرای مکانیابی محل دفع پسماندهای ویژه

محل اجرا : کلیه استانهای مشمول

ناظر : دفتر آب و خاک

- این دستورالعمل بر اساس قانون مدیریت پسماندها و آئین نامه اجرایی مربوطه تدوین گردیده است
۱. اعلام رسمی نتایج مطالعات مکانیابی محل دفع پسماندهای ویژه به سازمان صنایع و معادن استان (صنعت معدن تجارت) و استانداری (رئیس کارگروه پسماند استان)
 ۲. طرح موضوع در کارگروه استان و تصویب نتایج مطالعات (در صورت وجود نواقص یا هرگونه عدم قطعیت در شناسایی مکانهای مورد نظر در مطالعات یاد شده با هماهنگی دفتر آب و خاک سازمان موضوع نهایی گردد)
 ۳. تثبیت مکانها و اراضی شناسایی شده برای امور مدیریت پسماندها از طریق اداره کل منابع طبیعی استان و تصویب در کارگروه استانی پسماند)
 ۴. ارایه گزارش ماهانه به سازمان
 ۵. تصویب برنامه مدیریت اجرایی پسماندهای ویژه (متناسب با نیازهای استان) شامل شرح خدمات اجرای برنامه
 ۶. شناسایی پیمانکاران ذیصلاح جهت اجرای برنامه مدیریت پسماندهای ویژه در مکانهای شناسایی شده توسط استانداری ها
 ۷. برگزاری مناقصه و انتخاب پیمانکار یا پیمانکاران ذیصلاح توسط استانداری و با نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان
 ۸. ارایه گزارش ماهانه به سازمان
 ۹. تدوین برنامه پایش استانی جهت نظارت بر عملکرد برنامه های مصوب موضوع بند ۵ از این دستورالعمل

عنوان: ساماندهی مدیریت اجرائی پسماندهای لجن اسیدی و سایر پسماندهای ویژه ناشی از فعالیت واحدهای تصفیه

روغن

محل اجرا: کلیه استانهای مشمول (دارای واحدهای صنعتی تصفیه دوم روغن به روش اسیدی)

ناظر: دفتر آب و خاک

این دستورالعمل، به استناد مواد ۷، ۱۶، ۱۵، ۱۸، ۲۰، قانون مدیریت پسماندها و همچنین مواد ۱۱، ۱۷، ۱۹، ۲۰، ۲۴، ۳۱، ۲۸ از آئین نامه اجرائی قانون مدیریت پسماندها، طرح جامع مدیریت پسماند کشور و همچنین با توجه به تکالیف نظارتی سازمان در ماده ۲۳ از قانون مدیریت پسماندها جهت ساماندهی مدیریت اجرائی پسماندهای لجن اسیدی و سایر پسماندهای ویژه ناشی از فعالیت واحدهای تصفیه روغن، تدوین گردیده است.

بر اساس این دستورالعمل، ادارات کل حفاظت محیط زیست استانهای مشمول طرح نسبت به انجام و یا نظارت بر اجرای مفاد این دستورالعمل به ترتیب زیر اقدام می نمایند.

۱. شناسائی واحدهای تصفیه دوم روغن دارای پسماندهای لجن اسیدی
۲. ابلاغ فرم " اظهارنامه مدیریت پسماندهای صنعتی و ویژه " به واحدهای تصفیه دوم روغن، جهت تعیین میزان کمی و کیفی پسماندهای تولید شده و همچنین ارائه برنامه های مدیریت اجرائی پسماند در هر یک از واحدهای صنعتی مشمول

تبصره ۱: برآورد میزان واقعی تولید پسماندها از طریق بررسی میزان ظرفیت تولید بر اساس پروانه بهره برداری و همچنین گزارشات ماهانه تولید ارائه شده به سازمان صنایع و معادن استان و همچنین بررسی میزان مصرف انرژی میسر میگردد.

تبصره ۲: جهت افزایش صحت و دقت آمار و اطلاعات ارائه شده، واحدهای صنعتی لازم است از طریق مشاورین ذیصلاح و با تایید رسمی آنها نسبت به تکمیل و ارائه فرم خود اظهاری پسماندها اقدام نمایند.

تبصره ۳: فهرست مشاورین و پیمانکاران ذیصلاح پس از بررسی نهائی از طریق سازمان مرکزی و تصویب در کارگروه ملی پسماند جهت بهره برداری منتشر خواهد گردید.

۳. بررسی مندرجات ارائه شده در فرم خود اظهاری و انطباق آن با وضعیت موجود از طرف اداره کل حفاظت محیط زیست استان

تبصره: در صورت عدم انطباق داده ها و اطلاعات ارائه شده با وضعیت موجود، واحدهای صنعتی نسبت به تکمیل فرم شماره ۱ مجددا اقدام می نمایند.

۴. گزارش ماهیانه تهیه و به کارگروه استانی پسماند و دفتر بررسی آلودگی آب و خاک منعکس می گردد.

۵. واحدهای صنعتی مشمول باید لجنهای اسیدی و سایر پسماندهای ناشی از فرایندهای صنعتی را راسا از طریق بکارگیری روشهای مورد تایید سازمان که توسط مشاورین ذیصلاح در اظهارنامه مدیریت پسماندهای صنعتی و ویژه ارائه شده است و یا صرفا از طریق شرکتهای بازیافتی دارنده پروانه بهره برداری مورد تایید سازمان بازیافت نمایند.

تبصره ۱: انجام هر گونه عملیات غیر مستند و غیر اصولی بازیافت که غالبا از طریق واحدهای غیر مجاز و فاقد پروانه بهره برداری صورت می گیرد به دلیل اثرات منفی زیست محیطی، غیر قابل قبول بوده و مسئولیت خسارات وارده به محیط زیست بر اساس جرایم پیش بینی شده در ماده ۱۶ قانون مدیریت پسماندها قابل پیگیری خواهد بود.

تبصره ۲: کلیه مراکز نگهداری موقت لجن های اسیدی تحت پوشش شهرک های صنعتی کشور و یا سایر اشخاص حقیقی و حقوقی که به هر دلیل نسبت به انبار نمودن لجنهای اسیدی اقدام نموده اند، حداکثر تا پایان سال ۱۳۹۰ نسبت به تصفیه لجنهای ذخیره شده و پاکسازی مناطق آلوده بر اساس مفاد این دستورالعمل اقدام نمایند.

۶. هر گونه حمل و نقل پسماندهای موضوع این دستورالعمل باید بر اساس آئین نامه حمل و نقل جاده ای مواد شیمیایی خطرناک و از طریق شرکتهای حمل و نقل ذیصلاح انجام پذیرد.

۷. مسئولیت هر گونه ایجاد آلودگی ناشی از حوادث جاده ای و یا رها سازی غیر اصولی پسماندهای موضوع این دستورالعمل تا زمان تحویل به واحد بازیافت به عهده تولید کننده پسماند می باشد.

۸. در صورت عدم تمکین واحدهای صنعتی و خدماتی مشمول، به مفاد قانون مدیریت پسماندها و ضوابط و دستورالعملهای مصوب، اداره کل حفاظت محیط زیست استان نسبت به معرفی واحدهای صنعتی

آلاینده به مراجع قضائی و اعمال قوانین و مقررات مربوطه اقدام مینماید. نتایج اقدامات حقوقی به کارگروه استانی پسماند، کارگروه ملی پسماند، سازمان حفاظت محیط زیست به صورت ماهیانه گزارش می گردد.

۹. دفتر آب و خاک سازمان حفاظت محیط زیست نسبت به دریافت گزارشات واصله و ایجاد بانک اطلاعاتی متناسب اقدام و پیگیری های لازم را تا حصول نتایج قطعی و رفع معضلات شناسائی شده به عمل می آورد.

۱۰. گزارش تحلیلی عملکرد اجرای برنامه در بعد استانی و ملی هر ۳ ماه یک بار از طریق دفتر آب و خاک تدوین و پس از ارائه به کارگروه ملی پسماند در اختیار رسانه های جمعی قرار می گیرد.

عنوان: پایش وضعیت مدیریت پسماندهای حاوی و یا آلوده به بی فنیلهای پلی کلره

محل اجرا: کلیه استانهای مشمول

ناظر: دفتر آب و خاک

- این دستورالعمل بر اساس قانون مدیریت پسماندها و آئین نامه اجرایی مربوطه تدوین گردیده است
- ۱. شناسایی کلیه واحدهای مشمول ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی زیست محیطی پیش از امحای پسماندهای حاوی و یا آلوده به بی فنیلهای پلی کلره و به روز نمودن فهرست مذکور به صورت سالانه
- ۲. ابلاغ ضابطه (فوق الذکر) به کلیه واحدهای مشمول
- ۳. تاکید بر ارایه برنامه عملیاتی مدیریت پسماندهای موضوع این دستورالعمل توسط واحد های مشمول شامل ارایه برنامه زمانبندی مدیریت بر پسماندهای حاوی و یا آلوده به بی فنیلهای پلی کلره
- ۴. تهیه بانک اطلاعات مراکز مشمول از لحاظ نوع، کمیت و نحوه مدیریت بر اساس ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی زیست محیطی پیش از امحای پسماندهای حاوی و یا آلوده به بی فنیلهای پلی کلره
- ۵. طرح موضوع ضوابط مدیریت اجرایی زیست محیطی پیش از امحای پسماندهای حاوی و یا آلوده به بی فنیلهای پلی کلره در کارگروه استانی و جلب مشارکت دستگاه های اجرایی ذیربط، تدوین برنامه استانی، تصویب بودجه استانی در رابطه با اجرای ضوابط مذکور
- ۶. ارایه گزارش ۶ ماهه به سازمان

عنوان: پایش وضعیت مدیریت پسماندهای کشاورزی

محل اجرا: کلیه استانهای مشمول

ناظر: دفتر آب و خاک

- این دستورالعمل بر اساس قانون مدیریت پسماندها و آئین نامه اجرایی مربوطه تدوین گردیده است
۱. شناسایی و بررسی وضعیت موجود مدیریت پسماندهای کشاورزی
 ۲. تدوین برنامه مدیریت اجرایی پسماندهای عادی کشاورزی با مسئولیت استانداری و مشارکت سازمان جهاد کشاورزی استان و اداره کل حفاظت محیط زیست و تصویب در کارگروه استانی پسماند بر اساس طرح جامع مدیریت پسماندها و ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی
 ۳. تدوین برنامه مدیریت اجرایی پسماندهای ویژه بخش کشاورزی (از جمله سموم سنواتی موجود در انبارهای سازمان جهاد کشاورزی و سایر مراکز دولتی مربوطه، پسماندهای دامپزشکی و ...) با مسئولیت سازمان جهاد کشاورزی، تولید کنندگان پسماند ویژه و مشارکت استانداری و حفاظت محیط زیست
 ۴. به روز رسانی بانک اطلاعات پسماندهای ویژه و عادی در بخش کشاورزی توسط سازمان جهاد کشاورزی و استانداری به صورت سالیانه
 ۵. پیگیری تخصیص اعتبار در جهت دفع مناسب پسماندهای ویژه در بخش کشاورزی بر اساس برنامه مدیریت اجرایی موضوع بند ۳ و ۴ این دستورالعمل
 ۶. فعال نمودن کلیه کارگروه های شهرستانی پسماندها در رابطه با مدیریت پسماندهای کشاورزی
 ۷. تصویب برنامه های موضوع بند ۳ و ۴ این دستورالعمل در قالب طرح جامع مدیریت پسماند استان، اسناد توسعه دستگاه های اجرایی ذیربط و شورای برنامه ریزی و توسعه استان
 ۸. ارایه گزارش ماهانه سازمان جهاد کشاورزی به کارگروه استانی پسماند
 ۹. ارایه برنامه ترویج و آموزش دستورالعملهای مدیریت پسماندهای کشاورزی ابلاغ شده توسط وزارت جهاد کشاورزی در سطح استان شامل کلیه روشها و فنون آموزشی)
 ۱۰. طبقه بندی پسماندهای کشاورزی بر اساس شناسه های ابلاغ شده توسط وزارت جهاد کشاورزی در سطح استانی
 ۱۱. ارایه گزارش ماهانه به سازمان

عنوان : پایش وضعیت مدیریت پسماندهای بخش نفت

محل اجرا : کلیه استانهای مشمول

ناظر : دفتر آب و خاک

- این دستورالعمل بر اساس قانون مدیریت پسماندها و آئین نامه اجرایی مربوطه تدوین گردیده است
۱. شناسایی کلیه مراکز پسماند وابسته به وزارت نفت در استان شامل مراکز پالایشگاهی ، فعالیتهای پخش فراورده های نفتی ، حمل و نقل ، انتقال خط لوله ، جایگاه های عرضه محصولات نفتی و سایر فعالیتهای وابسته
 ۲. شناسایی فهرست پسماندهای ویژه بخش نفت در استان
 ۳. ابلاغ فرم خوداظهاری پسماند به کلیه واحدهای مشمول
 ۴. تهیه بانک اطلاعات پسماندهای نفتی
 ۵. تاکید بر ارایه برنامه مدیریت اجرایی هر یک از واحدها و مراکز شناسایی شده
 ۶. تهیه گزارش وضعیت موجود مدیریت پسماندهای بخش نفت در استان توسط اداره کل حفاظت محیط زیست استان جهت ارایه به سازمان مرکزی و کارگروه استانی پسماند
 ۷. تصویب برنامه های اجرایی مدیریت اجرایی پسماندهای بخش نفت در کارگروه استانی پسماند، اسناد توسعه استان و شورای برنامه ریزی و توسعه استان
 ۸. ارایه گزارش ماهانه از اقدامات بعمل آمده به سازمان مرکزی

- این دستورالعمل بر اساس قانون مدیریت پسماندها و آئین نامه اجرایی مربوطه تدوین گردیده است
۱. شناسایی کلیه مراکز تولید کننده پسماند وابسته به وزارت نیرو در استان شامل مراکز تصفیه فاضلاب، نیروگاه ها و سایر مراکز
 ۲. ابلاغ فرم خوداظهاری پسماند به کلیه واحدهای مشمول
 ۳. تهیه بانک اطلاعات پسماندهای بخش نیرو
 ۴. تاکید بر ارایه برنامه مدیریت اجرایی هر یک از واحدها و مراکز شناسایی شده
 ۵. تهیه گزارش وضعیت موجود مدیریت پسماندهای بخش نیرو در استان توسط اداره کل حفاظت محیط زیست استان جهت ارایه به سازمان مرکزی و کارگروه استانی پسماند
 ۶. تصویب برنامه های اجرایی مدیریت اجرایی پسماندهای بخش نیرو در کارگروه استانی پسماند، اسناد توسعه استان و شورای برنامه ریزی و توسعه استان
 ۷. ارایه گزارش ماهانه از اقدامات بعمل آمده به سازمان مرکزی

عنوان: پایش وضعیت مدیریت اجرایی پسماندهای عادی

محل اجرا: کلیه استانهای مشمول

ناظر: دفتر آب و خاک

- این دستورالعمل بر اساس قانون مدیریت پسماندها و آئین نامه اجرایی مربوطه تدوین گردیده است
- ۱. تهیه گزارش وضعیت موجود مدیریت پسماندهای عادی به تفکیک شهرستان
- ۲. بانک اطلاعات پسماند عادی
- ۳. پیگیری طرح های جامع و تفصیلی موضوع ماده ۴ از آئین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها
- ۴. بررسی وضعیت تفکیک از مبدا پسماندهای عادی بر اساس الزامات قانونی مربوطه
- ۵. بررسی آماری وضعیت تولید کمپوست و ورمی کمپوست بر اساس قانون برنامه پنجم توسعه کشور
- ۶. معرفی مدیریتهای اجرایی شاخص با عملکرد مطلوب
- ۷. تصویب طرح تفصیلی پسماندهای عادی در قالب طرح جامع پسماند استان

عنوان: برگزاری جلسات کارگروه استانی پسماند

محل اجرا: کلیه استانهای مشمول

ناظر: دفتر آب و خاک

این دستورالعمل بر اساس قانون مدیریت پسماندها و آئین نامه اجرایی مربوطه تدوین گردیده است. جلسات کارگروه استانی پسماند متناسب با نیازهای اجرایی استان حداقل به صورت ماهانه و نیز بر اساس جدول زیر برگزار گردد.

- کمیته کارشناسی نسبت به بررسی طرح ها و برنامه های اجرایی پیشنهادی و طرح مباحث اولویت دار بر اساس مصوبات کارگروه اصلی اقدام نماید. کمیته مذکور به پیشنهاد دبیر کارگروه، در جلسه کارگروه اصلی مطرح و به تصویب می رسد.

جلسه	دوره برگزاری
کارگروه استانی پسماند	دو ماهانه
کمیته کارشناسی پسماند	هر دو هفته
کارگروه شهرستانی پسماند	دو ماهانه

- اولویتهای کارگروه های استانی پسماند به شرح زیر می باشد:
 ۱. تصویب طرح های جامع پسماند استان متناظر با طرح جامع مدیریت پسماندهای کشور
 ۲. تعیین تکلیف و تثبیت مناطق شناسایی شده محل دفع پسماندهای ویژه استان
 ۳. بررسی وضعیت موجود مدیریت پسماندهای عادی، شناسایی چالشها و برنامه ریزی اجرایی
 ۴. بررسی وضعیت موجود مدیریت پسماندهای صنعتی، شناسایی چالشها و برنامه ریزی اجرایی
 ۵. بررسی وضعیت موجود مدیریت پسماندهای پزشکی، شناسایی چالشها و برنامه ریزی اجرایی
 ۶. بررسی وضعیت موجود مدیریت پسماندهای کشاورزی، شناسایی چالشها و برنامه ریزی اجرایی
 ۷. پیگیری اجرای برنامه های مصوب و حمایت از دستگاه های اجرایی در امر تخصیص اعتبارات لازم
 ۸. نظارت بر اجرای برنامه های مصوب

عنوان: مدیریت اجرایی در شهرک های صنعتی

محل اجرا: کلیه استانهای مشمول

ناظر: دفتر آب و خاک

- این دستورالعمل بر اساس قانون مدیریت پسماندها و آئین نامه اجرایی مربوطه تدوین گردیده است
۱. شناسایی کلیه شهرکهای صنعتی (مصوب و غیره) استان و اعلام فهرست آن به سازمان مرکزی
 ۲. هماهنگی با سازمان صنایع و معادن استان و شرکت شهرکهای صنعتی در رابطه با ابلاغ فرم خود اظهاری پسماندها به کلیه واحدهای مستقر در شهرک های صنعتی
 ۳. تاکید بر ارائه گزارش ۶ ماهه مدیریت پسماندها به تفکیک و توسط مدیریت هر یک از شهرکهای صنعتی پس از تصویب در کارگروه استانی پسماند
 ۴. ارائه گزارش ۳ ماهه از اجرای این دستورالعمل به سازمان مرکزی

دستورالعمل های اجرایی

مدیریت زیست محیطی

مواد شیمیایی خطرناک

مستندات قانونی :

تعهدات کشور در خصوص کنوانسیون استکهلم در راستای مدیریت زیست محیطی آلاینده‌های آلی پایدار تصویب نامه کمیسیون موضوع اصل ۱۳۸ قانون اساسی در خصوص آیین نامه اجرایی ورود ، ساخت و فرمولاسیون و مصرف کود های شیمیایی ، زیستی ، آلی و سموم دفع آفات نباتی

قانون مدیریت پسماند و همچنین ماده ۹ آیین نامه اجرایی کنترل و نظارت بهداشتی بر سموم و مواد شیمیایی قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی - مصوب ۱۳۷۵ در خصوص مدیریت زیست محیطی و امحای پسماند ظروف خالی شده سموم

۱. دریافت آخرین فهرست سموم مجاز کشور از سازمان جهاد کشاورزی استان
۲. دریافت اطلاعات و آمار مربوط به توزیع ، مصرف و انبار سموم دفع آفات نباتی از سازمان جهاد کشاورزی استان
۳. استعلام فهرست و وضعیت انبارهای نگهداری سموم دفع آفات نباتی از سازمان جهاد کشاورزی استان
۴. استعلام بودجه های اختصاص یافته در استان در جهت بهینه نمودن مصرف سموم دفع آفات نباتی و سطح مبارزه غیر شیمیایی

عنوان : اجرای بند الف ماده ۵ شیوه نامه صدور مجوز واردات - صادرات مواد شیمیایی صنعتی خطرناک در راستای اجرای کنوانسیون روتردام

محل اجرا : کلیه استانها

ناظر : دفتر آب و خاک

مستندات قانونی :

مفاد کنوانسیون روتردام در خصوص کنترل و نظارت بر تجارت مواد شیمیایی خطرناک (مواد شیمیایی صنعتی بر عهده سازمان و تجارت سموم بر عهده وزارت جهاد کشاورزی است)

بر اساس بند الف ماده ۵ شیوه نامه مذکور و در پاسخ به استعلام دفتر آب و خاک ، پاسخ صریح و روشن مبنی بر تایید یا عدم تایید واحد مصرف کننده ماد شیمیایی خطرناک بر اساس رعایت ملاحظات زیست محیطی در راستای انبارداری و مصرف ماده شیمیایی خطرناک و همچنین مدیریت زیست محیطی پس آب و پسماند ناشی از مصرف ماده مورد نظر بر اساس سوابق موجود در اداره کل ارسال گردد. تاکید می گردد از ارسال گزارش و پرسشنامه به دفتر آب و خاک خودداری و تنها نتیجه بررسی های انجام شده به استناد سوابق موجود و یا در موارد لزوم و به تشخیص اداره کل بر اساس بازدید ، طی یک نامه به دفتر آب و خاک حداکثر ظرف مدت دو هفته اعلام گردد. معمولا به واحدهای آلاینده با سابقه طولانی که از رعایت موارد زیست محیطی تخطی می نمایند مجوز واردات مواد شیمیایی صنعتی صادر نخواهد شد. اضافه می گردد مجوزات واردات - صادرات در خصوص مواد شیمیایی خطرناک تنها از طریق دفتر آب و خاک صادر خواهد شد.

نکته در خصوص واردات آزیست :

دفتر آب و خاک مسئول بررسی درخواست ها و صدور مجوز برای مواد شیمیایی خطرناک مشمول کنوانسیون روتردام و همچنین مواد شیمیایی مندرج در شیوه نامه مربوطه است. بر اساس کنوانسیون روتردام تجارت کلیه انواع آزیست مشمول اعلام رضایت قبلی بوده که برابر ضوابط و مقررات داخلی ، مصرف و واردات آنها در کشور ممنوع شده است. در خصوص "آزیست کرایزوتایل" که هنوز در فهرست ۳ کنوانسیون روتردام وارد نشده ، "مصوبه شورای عالی حفاظت محیط زیست" و بر اساس تصمیمات کمیته ملی حذف تدریجی آزیست به دبیری دفتر بررسی

عنوان : اجرای برنامه جایگزینی فرآیند سل جیوه ای با روش های نوین در واحد های کلرآکالی پتروشیمی های بندر امام ، آبادان و شیراز

محل اجرا : استانهای فارس ، خوزستان

ناظر : دفتر آب و خاک

آلودگی هوا ، اجراء می گردد . و لذا پیگیری کلیه امور و انجام مکاتبات در راستای " اجرای مصوبه حذف تدریجی آزبست " از طریق دفتر بررسی آلودگی هوا انجام شود.

مستندات قانونی :

قانون بهسازی محیط ، آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب و قانون مدیریت پسماند و برنامه فلزات سنگین یونپ در خصوص جیوه ، سرب و کادمیم

استعلام از شرکت ملی پتروشیمی شیراز جهت ارائه برنامه مدیریت زیست محیطی پسماند جیوه و تجهیزات آلوده به آن به اداره کل استان فارس

استعلام از شرکت های ملی پتروشیمی بندر امام و آبادان جهت ارائه برنامه جمع آوری فرآیند سل جیوه ای در واحد کلر آلکالی و استفاده از جایگزین مناسب به همراه برنامه مدیریت زیست محیطی پسماند جیوه و تجهیزات آلوده به آن به اداره کل استان خوزستان

مستندات قانونی:

قانون بهسازی محیط، آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب، بند "و" ماده ۱۶۳ برنامه پنجم، آیین نامه اجرایی حمل و نقل جاده ای مواد خطرناک و ماده ۲۳ آئین نامه اجرایی قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور در راستای ایجاد بانک اطلاعاتی حمل و نقل کشور و استقرار سامانه اطلاعات جامع حوادث و سوانح حمل و نقل

حوادث شیمیایی که در حین حمل و نقل و یا بر اثر انفجار، تخریب، آتش سوزی و یا مواردی مشابه در واحد های صنعتی، خدماتی، تولیدی و همچنین انبارهای مواد شیمیایی و سموم اتفاق می افتد به همراه اقدامات انجام شده جهت کنترل و جلوگیری از انتشار آلودگی ها در قالب یک گزارش تهیه و در صورت وقوع، هر سه ماه یکبار گزارش مربوطه به دفتر آب و خاک ارسال گردد. (جدول ثبت اولیه حوادث شیمیایی پیوست است)

طرح طراحی شبکه ملی آنلاین ثبت حوادث شیمیایی از طریق این دفتر در دست پیگیری است.

مطالعات شناسایی منابع، مصارف و آلودگی‌های فلزات سنگین جیوه، سرب، کادمیم، آرسنیک و کروم در ۱۷ استان به پایان رسیده است لذا در استانهای مذکور لازم است برنامه عملیاتی کنترل، کاهش و جلوگیری از انتشار فلزات سنگین، رائه شده در فصل آخر گزارش مربوطه، پیگیری و در سطح استان اجرایی شود.

طرح مذکور در استانهایی که تاکنون اجراء نشده است (به شرح ذیل) جهت تامین اعتبار استانی و اجرایی شدن آن حداکثر تا پایان سال ۹۱ توسط آن اداره کل و با هماهنگی دفتر آب و خاک پیگیری گردد.

ادارات کل استان سیستان و بلوچستان، خراسان رضوی، خراسان شمالی، خراسان جنوبی، گلستان، مازندران، گیلان، تهران، سمنان، قم، البرز، قزوین، مرکزی و همدان

عنوان : نمایه شیمیایی استان در راستای همکاری با اداره کل بهداشت در استان

محل اجرا : کلیه استانها

ناظر : دفتر آب و خاک (همکاری با وزارت بهداشت به عنوان مسئول تهیه نمایه شیمیایی کشور)

مستندات قانونی :

رهیافت راهبردی مدیریت جهانی مواد شیمیایی (سایکم)

پیگیری تهیه نمایه شیمیایی استان و اقدامات در حال انجام در کمیته استانی ، انجام تعهدات مربوط به اداره کل حفاظت محیط زیست و ارائه نتایج پیشرفت کار به دفتر آب و خاک جهت انعکاس به وزارت امور خارجه به عنوان مرجع ملی سایکم .

عنوان : پیگیری از اداره کل صنعت ، معدن و تجارت تجهیز واحد های بزرگ جهت پایش دی اکسین و فوران

محل اجرا : کلیه استانها

ناظر : دفتر آب و خاک

قانون الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون استکهلم

وزارت صنایع می بایست برنامه تجهیز واحد های بزرگ برای کنترل و پایش فوران و دی اکسین را به اداره کل ارائه نماید و براساس برنامه نهایی تایید شده در این خصوص اقدام نماید.

فرم گزارش اولیه حوادث مواد شیمیایی در محیط زیست

استان: شماره:

محل وقوع حادثه:		تاریخ وقوع:	
		ساعت وقوع:	
نوع حادثه:			
نام ماده و یا مواد شیمیایی:		مقدار:	
شدت سمیت ماده شیمیایی و کد اطلاعات شیمیایی:			
نوع منطقه محل حادثه:			
الف. زیستگاههای عادی:		ب. مناطق چهارگانه و شکار ممنوع:	
☐ زیستگاههای خشکی ☐ زیستگاههای آبی		☐ پارک ملی ☐ پناهگاه حیات وحش ☐ منطقه حفاظت شده ☐ اثر طبیعی ملی ☐ منطقه شکار ممنوع	
ج. محیطهای انسانی:			
☐ شهری ☐ روستایی			
کاربری اراضی در محل وقوع حادثه:			
☐ اراضی کشاورزی ☐ اراضی بایر		☐ مراتع ☐ مناطق مسکونی	
☐ شوره زار و نمکزار ☐ پهنه آبی		☐ باغات ☐ جنگل	
طبقه بندی حادثه (طبق توضیحات پیوست):		امکان بازیابی ☐ پاک سازی ☐ خنثی سازی ☐	
☐ درجه ۱ ☐ درجه ۲ ☐ درجه ۳		مواد ریخت شده، وجود ☐ دارد ☐ ندارد.	
علت/شرح مختصر حادثه:			

محیط زیست تحت اثر منفی:

توصیف اثر زیست محیطی حادثه:

شرح خلاصه ای از اقدامات انجام شده:

آیا برنامه مدیریت زیست محیطی تدوین شده جهت اقدام در مواقع بروز حادثه وجود داشته و مطابق با آن عمل شده است؟

آیا در زمان وقوع حادثه، اقدامات ساماندهی به موقع در جهت رفع و یا کاهش خسارات وارده بر محیط زیست انجام شده است؟

آیا اطلاع رسانی مناسب به ادارات/سازمانها و ارگانهای محلی در خصوص نشر غیر مجاز آلاینده ها صورت گرفته است؟

بلی خیر شرح:

نام و نام خانوادگی تکمیل کننده: سمت: تلفن: امضاء:

نام و نام خانوادگی تأیید کننده: سمت: تلفن: امضاء:

دستور العمل اجرایی

مدیریت آلودگی خاک

فهرست دستورالعملهای اجرایی

۱. طرح شناسایی منابع آلاینده خاک و مناطق آلوده توسط سازمان و خوداظهاری واحدهای تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی در سامانه اطلاعات جغرافیایی
۲. طرح نظارت بر کنترل، کاهش و پاکسازی خاکهای آلوده در مناطق شناسایی شده توسط سازمان و خوداظهاری واحدهای تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی در سامانه اطلاعات جغرافیایی

مقدمه:

جهت تحقق اصل پنجاهم قانون اساسی کشور و قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست که تاکید بر حفاظت از منابع پایه خاک کشور دارد و با توجه به عدم وجود اطلاعاتی در خصوص منابع آلاینده و مناطق آلوده کشور، دفتر آب و خاک سازمان مطالعات اطلس آلودگی خاک کشور را به تفکیک استانی آغاز نموده که به حمد و سپاس الهی هم اکنون در نیمی از سطح کشور این مطالعات انجام شده و استانهای مورد مطالعه در دو گروه زیر طبقه بندی و نقشه پراکندگی آن در پیوست ۵ آورده شده است.

در این مطالعات ضمن شناسایی مناطق آلوده کشور، نقشه های پراکندگی، پیش بینی، ریسک، پایش، پاکسازی، نفوذ و میزان دسترس پذیری آلودگی خاک تهیه شده و به سامانه اطلاعات جغرافیایی وارد شده است.

جهت مدیریت هر چه بهتر آلودگی خاک کشور، استانداردهای آلودگی منابع خاک، دستورالعمل برآورد هزینه های ناشی از آلودگی منابع خاک و جریمه ناشی از آن و شاخصهای کمی و کیفی منابع خاک و نحوه ارزیابی سریع وضعیت زیست محیطی و کیفیت منابع خاک تدوین شده است که بزودی ابلاغ خواهند شد و امید می رود این اقدامات بتواند ابزارهای فنی مناسبی جهت انجام امور محوله به ادارات کل حفاظت محیط زیست استانها جهت حفاظت خاک کشور باشد.

هدف از تدوین این دستورالعملها تهیه یک نقشه راه واحد و دستیابی به نقشه مدیریت آلودگی خاک کشور به همراه نظارت آنلاین بر آن و دستیابی به شاخص های زیر است که با همکاری ادارات کل حفاظت محیط زیست استانها این مهم محقق خواهد شد.

۱- شاخص دستورالعمل ۱:

سطح مناطق آلوده شناسایی شده

کل سطح مناطق آلوده

۲- شاخص دستورالعمل ۱:

سطح مناطق آلوده پاکسازی شده

کل سطح مناطق آلوده

گروه اول: آذربایجان شرقی، اصفهان، بوشهر، خراسان رضوی، خوزستان، زنجان، قزوین، کرمانشاه، گلستان، هرمزگان و همدان

گروه دوم: آذربایجان غربی، اردبیل، البرز، ایلام، تهران، چهارمحال و بختیاری، خراسان شمالی، خراسان جنوبی، سمنان، سیستان و بلوچستان، کردستان، فارس، قم، کرمان، کهگیلویه و بویراحمد، گیلان، لرستان، مازندران، مرکزی و یزد.

دستورالعمل شماره ۱:

دستورالعمل اجرائی " طرح شناسایی منابع آلاینده خاک و مناطق آلوده توسط سازمان و خوداظهاری واحدهای تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی در سامانه اطلاعات جغرافیایی "

دستورالعمل شماره ۱

عنوان : شناسایی منابع آلاینده خاک و مناطق آلوده در سامانه اطلاعات جغرافیایی

محل اجرا : کلیه استانهای گروه دوم در اولویت بوده و استانهای گروه اول به منظور مداومت پایش خاک استان با توجه به نقشه های ریسک آلودگی خاک استان اقدام خواهند نمود.

ناظر : دفتر آب و خاک

این دستورالعمل ، به استناد مواد ۶ و ۱۰ قانون حفاظت و بهسازی محیطزیست و ماده ۱۸۹ برنامه پنجم توسعه، با هدف شناسایی منابع آلاینده خاک و مناطق آلوده در سامانه اطلاعات جغرافیایی ، تدوین گردیده است.

بر اساس این دستورالعمل ، ادارات کل حفاظت محیط زیست استانهای مشمول طرح نسبت به انجام و یا نظارت بر اجرای مفاد این دستورالعمل به ترتیب زیر اقدام می نمایند.

۱.۱. شناسایی منابع آلاینده خاک

۱-۱- انسانی

۱-۱-۱- منابع نقطه ای:

- مراکز صنعتی، تولیدی و خدماتی شامل: موقعیت مکانی، مشخصات کلی واحد، حجم فاضلاب و پسماند تولیدی، محل دفن پسماندها یا دورریزی، محلهای ذخیره، توزیع و پخش فرآورده های نفتی، صنایع وابسته به کشاورزی، گرد و غبار و معرفی نوع آلاینده های شاخص جهت اندازه گیری
- مراکز جمعیتی شامل: موقعیت مکانی و مشخصات عمومی، حجم فاضلاب و پسماند تولیدی، محل دفن پسماندها یا دورریزی و رواناب شهری، گرد و غبار و معرفی نوع آلاینده های شاخص با توجه به نوع منبع آلودگی جهت اندازه گیری
- سایر منابع نقطه ای صنعتی، کشاورزی و....

۱-۱-۲- منابع غیرنقطه ای:

- اراضی کشاورزی شامل: موقعیت مراکز عمده ، وسعت اراضی کشاورزی، الگوی کشت، نوع آبیاری، برآورد نوع و میزان کود و سموم مصرفی، آب برگشتی.
- ۱-۲- طبیعی

- آلودگیهای ناشی از سازندهای زمین شناسی، چشمه های معدنی و ژئوترمال و زهاب معادن
- خاکهای با آلودگی طبیعی

تبصره ۱- مناطق دارای آلودگی بسیار بالا در اولویت می باشند (برای مثال: زمینهای کشاورزی که با پساب تصفیه نشده آبیاری می شوند، مناطق نفت خیز، شهرکهای صنعتی، انبارهای سموم سنواتی، بهره برداری از معادن، سازندهای زمین شناسی با غلظت بالای فلزات سنگین و.....).

تبصره ۲- فهرست مناطق فوق الذکر ظرف مدت یکماه به عنوان ^۱ HOTSPOT های استان معرفی شده و در قالب جدول شماره ۱ (پیوست ۲) به دفتر بررسی آلودگی آب و خاک منعکس می گردد و این دستورالعمل را با اولویت این مناطق بصورت مطالعه موردی آغاز خواهند نمود.

۲- ابلاغ به کلیه واحدهای تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی جهت انجام خود اظهاری به منظور پایش کلیه خروجی های آلاینده بصورت ماهانه و آنالیز خاک بصورت فصلی و دریافت اظهارنامه های زیست محیطی آنها و ارائه به دفتر آب و خاک

۳- شناسایی واحدهایی که قابلیت و ضرورت نصب و راه اندازی سامانه (سیستم) پایش لحظه ای و مداوم، ابلاغ به آنها جهت اقدام لازم و اعلام واحدها به دفتر آب و خاک ظرف مدت یک ماه

تبصره- نظارت بر اجرای این بند تا تحقق کامل آن ادامه یافته و گزارش پیشرفت کار به دفتر آب و خاک ارائه می گردد.

۴- تکمیل پرسشنامه سنجش آلودگی.

کلیه اطلاعات اخذ شده، در فایل Word به تفکیک منابع آلاینده در قالب جدول شماره ۲ (پیوست ۳) تا اجرای کامل برنامه و تحقق اهداف پیش بینی شده در طرح مذکور ، به صورت ماهیانه تهیه و به کارگروه استانی آمایش، محیط زیست و توسعه پایدار و دفتر بررسی آلودگی آب و خاک منعکس می گردد.

۵- ورود کلیه داده ها به GIS و پیوند آن به اطلاعات مکانی.

کلیه اطلاعات بدست آمده همراه با محل کلیه نقاط برداشت شده با GPS به GIS وارد می گردد.

تبصره: گزارش داده های بدست آمده به همراه توجیهای حقوقی و فنی تهیه و جهت جذب اعتبار به کارگروه استانی آمایش، محیط زیست و توسعه پایدار ارائه شده و نتایج حاصله و مشکلات مطرح را به دفتر آب و خاک ابلاغ نمایند.

۶- نمونه برداری ، اندازه گیری کمی و کیفی

۶-۱- نمونه برداری از مناطق بکر و غیر آلوده به عنوان شاخص (عمق ۳۰-۰ سانتی متر)

نمونه برداری از عمق تحت الارض مناطق آلوده در عمق ۱۰۰ سانتی متری (در مناطقی که سفره آب زیرزمینی بالا می باشد)

^۱ - مناطق آلوده ای هستند که میزان آلودگی ، سرعت گسترش و یا نفوذ آلودگی خاک موجب آلودگی منابع آب (سطحی و زیرزمینی)، تخریب اموال دولتی، عمومی و خصوصی، تهدید سلامت انسان و سایر موجودات زنده (تنوع زیستی) منطقه گردد.

۶-۲- تعیین مکانهای نمونه برداری نفتی، صنعتی و معدنی، طبیعی و کشاورزی بر اساس اطلاعات موجود، نتیجه گیری از وضعیت پایه آلودگی، بررسیهای صحرائی، نقشه ها و اطلاعات اطلس آلودگی خاک استان و مشخصات خاک منطقه

a. اندازه گیری آلودگی شاخص با توجه به منابع آلاینده موجود در منطقه مورد مطالعه
b. در ضمن حد تشخیص (Detection limit) در اندازه گیری پارامترها باید کوچکتر از حد مجاز استاندارد مربوط به هر پارامتر باشد.

تبصره ۱: جهت افزایش صحت و دقت نمونه برداری و آنالیز، واحدهای صنعتی لازم است از طریق مشاورین ذیصلاح و با تایید رسمی آنها نسبت به تکمیل و ارائه پرسشنامه اقدام نمایند.

تبصره ۲: فهرست مشاورین و پیمانکاران ذیصلاح از طریق ادارات کل حفاظت محیط زیست شناسائی و پس از بررسی نهائی از طریق سازمان مرکزی جهت بهره برداری منتشر خواهد گردید. (بدیهی است که مشاورین و پیمانکاران بایستی از سوی معاونت برنامه ریزی، نظارت راهبردی ریاست جمهوری تشخیص صلاحیت شده باشند).

تبصره ۳: کلیه داده های بدست آمده از آنالیز نمونه های خاک همراه با محل کلیه نقاط برداشت شده با GPS به GIS وارد می گردد و به دفتر آب و خاک مطابق پیوست ۴ اعلام گردد.

تبصره ۴: داده های بدست آمده با مقادیر استاندارد خاک مقایسه شده و در صورت بالاتر بودن از آن به عنوان واحد آلوده کننده به سازمان معرفی می شود و اقدامات لازم مطابق قوانین مربوطه را انجام خواهد داد.

۷- نقشه های پراکندگی، پیش بینی، ریسک، پایش، پاکسازی، نفوذ و میزان دسترس پذیری آلودگی خاک در GIS با استفاده از داده ها و اطلاعات وارده شده به سامانه اطلاعات جغرافیایی تهیه شده و در این راستا از متخصصین ذیصلاح به منظور تهیه این نقشه ها با استفاده از برنامه Geostatic در سامانه GIS بهره گیری می شود.

۸- طراحی برنامه پایش و تدوین برنامه اجرایی پیشگیری، کنترل و کاهش آلودگی خاک با استفاده از نقشه های تولیدی این دستورالعمل.

۹- دفتر آب و خاک سازمان حفاظت محیط زیست نسبت به دریافت گزارشات واصله و ایجاد بانک اطلاعاتی متناسب اقدام و پیگیری های لازم را تا حصول نتایج قطعی و رفع معضلات شناسائی شده به عمل می آورد.

۱۰- گزارش تحلیلی عملکرد اجرای برنامه در بعد استانی و ملی هر ۳ ماه یک بار از طریق دفتر آب و خاک تدوین می گردد.

دستورالعمل اجرائی " طرح نظارت بر کنترل، کاهش و پاکسازی خاکهای آلوده در مناطق شناسایی شده توسط سازمان و خوداظهاری واحدهای تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی در سامانه اطلاعات جغرافیایی "

دستورالعمل شماره ۲

عنوان : نظارت بر کنترل، کاهش و پاکسازی خاکهای آلوده در مناطق شناسایی شده توسط سازمان و خوداظهاری واحدهای تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی در سامانه اطلاعات جغرافیایی

محل اجرا : استانهای گروه اول در اولویت بوده و سایر استانهای گروه دوم همزمان با انجام دستورالعمل شناسایی مناطق آلوده این اقدامات را انجام خواهند داد.

ناظر : دفتر آب و خاک

این دستورالعمل ، به استناد مواد ۶ ، ۱۰ ، ۱۱ ، ۱۲ ، ۱۳ و ۱۴ قانون حفاظت و بهسازی محیطزیست ، بند ۱۳۱ ماده واحد قانون بودجه سال ۹۰ ، ماده ۱۹۲ برنامه پنجم توسعه و ماده ۳۸ قانون مالیات بر ارزش افزوده، با هدف نظارت بر کنترل، کاهش و پاکسازی خاکهای آلوده در مناطق شناسایی شده توسط سازمان و خوداظهاری واحدهای تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی در سامانه اطلاعات جغرافیایی ، تدوین گردیده است.

بر اساس این دستورالعمل ، ادارات کل حفاظت محیط زیست استانهای مشمول طرح نسبت به انجام و یا نظارت بر اجرای مفاد این دستورالعمل به ترتیب زیر اقدام می نمایند.

۱- اخطار به واحدهای آلاینده بر اساس نتایج مطالعات اطلس آلودگی خاک، نتایج حاصل از دستورالعمل شماره ۱ و خوداظهاری واحد تا ظرف مدت معینی نسبت به رفع موجبات آلودگی مبادرت یا از کار و فعالیت خودداری کنند.

۲- ابلاغ دستور سازمان مبنی بر ممانعت از کار و فعالیت در صورتیکه در مهلت مقرر در صورت عدم اقدام بند ۱ از سوی واحد آلاینده .

۳- در صورت وجود خطر فوری آلودگی، مراتب سریعاً به ریاست محترم سازمان ارائه می گردد تا تبصره ماده ۱۱ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست تحقق یابد.

۴- در صورت عدم رفع موجبات آلودگی و پاکسازی مناطق آلوده از سوی واحد آلاینده مطابق مواد ۱۱ و ۱۴ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست به عنوان شاکی یا مدعی خصوصی به دادگاههای عمومی شکایت می نماید و نتیجه را به دفتر آب و خاک اعلام می دارد.

- ۵- اعلام واحدهای آلاینده به سازمان امور مالیاتی کشور جهت پرداخت عوارض آلاینده‌گی و به سازمان جهت قرارگیری در فهرست صنایع آلاینده کشور.
- ۶- استعلام بند ۱۳۱ ماده واحد قانون بودجه سال ۹۰ از واحدهای آلاینده موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری در خصوص چگونگی تخصیص و هزینه کرد اعتبارات لازم برای جلوگیری و جبران آلودگی‌های زیست‌محیطی از محل منابع خود و ارائه گزارش آن حداکثر ظرف مدت یک ماه به دفتر آب و خاک.
- ۷- نظارت بر نحوه هزینه کرد بند ۶ بر مناطق آلوده و پاکسازی آنها به هر یک از روشهای شیمیایی، زیستی و فیزیکی و ارائه گزارش پیشرفت ماهانه به دفتر آب و خاک
- تبصره ۱: پایش مداوم منطقه آلوده تا رسیدن به حد استاندارد های خاک و ارائه اظهارنامه های زیست محیطی از سوی آلوده کننده ضروری است .
- تبصره ۲- روند داده های پایش مداوم، خود اظهاری و کلیه اطلاعات بدست آمده همراه با محل کلیه نقاط برداشت شده با GPS به GIS وارد می گردد.
- ۸- استعلام از واحدهای آلاینده تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی جهت تحقق بند ج ماده ۱۹۲ قانون برنامه پنجم توسعه به منظور ارتقاء مشخصات فنی واحد و تطبیق آن با ضوابط و استانداردهای زیست محیطی
- تبصره ۱: نظارت بر اجرا تا حصول نتیجه کامل مبنی بر حدود مجاز خروجی های واحد ادامه یافته و طی این مدت گزارش خوداظهاری و پایش واحد به دفتر آب و خاک اعلام می گردد.
- ۹- اعلام واحدهایی که در طی سال نسبت به رفع آلاینده‌گی اقدام می نمایند به سازمان امور مالیاتی کشور تا مشمول پرداخت عوارض آلاینده‌گی نشوند.
- ۱۰- دفتر آب و خاک سازمان حفاظت محیط زیست نسبت به دریافت گزارشات واصله و ایجاد بانک اطلاعاتی متناسب اقدام و پیگیری های لازم را تا حصول نتایج قطعی و رفع معضلات شناسائی شده به عمل می آورد.
- ۱۱- گزارش تحلیلی عملکرد اجرای برنامه در بعد استانی و ملی هر ۳ ماه یک بار از طریق دفتر آب و خاک تدوین می گردد.

پیوست ۱

مستندات.

قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست (مواد قانونی مرتبط):

ماده ۶- سازمان علاوه بر وظایف و اختیاراتی که در قانون شکار و صید برای سازمان شکاربانی و نظارت بر صید مقرر بوده دارای وظایف و اختیارات زیر است:

ج- هر گونه اقدام مقتضی به منظور بهبود و بهسازی محیط زیست در حدود قوانین مملکتی با حفظ حقوق اشخاص .

ماده ۱۱- سازمان با توجه به مقررات و ضوابط مندرج در آئین نامه های مذکور در ماده ۱۰ کارخانجات و کارگاههایی را که موجبات آلودگی محیط زیست را فراهم می نمایند مشخص و مراتب را کتباً با ذکر دلایل بر حسب مورد به صاحبان یا مسئولان آنها اخطار می نماید که ظرف مدت معینی نسبت به رفع موجبات آلودگی مبادرت یا از کار و فعالیت خودداری کنند. در صورتیکه در مهلت مقرر اقدام ننماید به دستور سازمان از کار و فعالیت ممانعت به عمل خواهد آمد. در صورتیکه اشخاص ذینفع نسبت به اخطار یا دستور سازمان معترض باشند می توانند به دادگاه عمومی محل شکایت نمایند دادگاه فوراً و خارج از نوبت به موضوع رسیدگی می کند و در صورتیکه اعتراض را وارد تشخیص دهد رای به ابطال اخطار یا رفع ممانعت خواهد داد.

تبصره - رییس سازمان می تواند در مورد منابع و عواملی که خطرات فوری در بر داشته باشند بدون اخطار قبلی دستور ممانعت از ادامه کار و فعالیت آنها را بدهد.

ماده ۱۲- صاحبان یا مسئولان کارخانجات و کارگاه های موضوع ماده ۱۱ مکلفند به محض ابلاغ دستور سازمان ، کار یا فعالیت ممنوع شده را متوقف و تعطیل نمایند. ادامه کار یا فعالیت مزبور منوط به اجازه سازمان یا رای دادگاه صلاحیتدار خواهد بود. در صورت تخلف به حبس جنحه ای از شصت و یک روز تا یک سال و یا پرداخت جزای نقدی از پنج هزار و یک تا پنجاه هزار ریال و یا به هر دو محکوم خواهند شد.

ماده ۱۳- کسانی که از مقررات و ضوابط مذکور در آیین نامه های موضوع ماده ۱۰ تخلف نمایند بر حسب مورد که در آیین نامه های مزبور تعیین خواهد شد به جزای نقدی از پانصد ریال تا پنجاه هزار ریال محکوم خواهند شد.

ماده ۱۴- در مورد جرائم مذکور در این قانون سازمان حسب مورد شاکی یا مدعی خصوصی شناخته می شود.

بند ۱۳۱ ماده واحده قانون بودجه سال ۹۰

شرکتهای موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری که فعالیت آنها موجب آلودگی و تخریب محیط زیست است به ویژه شرکتهای فعال در امور نفت و گاز مکلفند علاوه بر پرداخت عوارض آلایندهی به شهرداریها و دهیارها، اعتبارات لازم برای جلوگیری و جبران آلودگی های زیست محیطی را از محل منابع خود و با هماهنگی سازمان حفاظت محیط زیست و معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور هزینه نمایند.

برنامه پنجم توسعه

ماده ۱۸۹- سازمان حفاظت محیط زیست مکلف است:

الف - در راستای ارتقای آگاهی‌های عمومی و دستیابی به توسعه پایدار به منظور حفظ محیط زیست و با تأکید بر گروه‌های اثرگذار و اولویت‌دار از ابتدای برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، آئین‌نامه اجرائی مربوط را با پیشنهاد شورای عالی حفاظت محیط زیست به تصویب هیأت وزیران برساند. کلیه دستگاه‌های ذی‌ربط، رسانه‌های دولتی و صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران ملزم به اجرای برنامه‌های آموزشی بدون دریافت وجه موضوع این ماده قانونی می‌باشند.

ب - نظام اطلاعات زیست محیطی کشور را در سطوح منطقه‌ای، ملی و استانی تا پایان سال اول برنامه پنجم ایجاد نماید تا زمینه پایش، اطلاع‌رسانی و ارزیابی زیست محیطی فراهم گردد. دستگاه‌های ذی‌ربط مکلفند در تدوین و اجرائی نمودن این نظام همکاری نمایند.

ماده ۱۹۲- به منظور کاهش عوامل آلوده‌کننده و مخرب محیط زیست کلیه واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی موظفند:

الف - طرحها و پروژه‌های بزرگ تولیدی، خدماتی و عمرانی خود را پیش از اجرا و در مرحله انجام مطالعات امکان‌سنجی و مکان‌یابی براساس ضوابط مصوب شورای عالی حفاظت محیط زیست مورد ارزیابی اثرات زیست محیطی قرار دهند. رعایت نتیجه ارزیابیها توسط مجریان طرحها و پروژه‌ها الزامی است.

ب - نسبت به نمونه‌برداری و اندازه‌گیری آلودگی و تخریب زیست محیطی خود اقدام و نتیجه را در چهارچوب خوداظهاری به سازمان حفاظت محیط زیست ارائه نمایند. واحدهایی که قابلیت و ضرورت نصب و راه‌اندازی سامانه (سیستم) پایش لحظه‌ای و مداوم را دارند باید تا پایان سال سوم برنامه، نسبت به نصب و راه‌اندازی سامانه (سیستم)های مذکور اقدام نمایند. متخلفین مشمول ماده (۳۰) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ می‌شوند.

ج - مشخصات فنی خود را به نحوی ارتقاء دهند که با ضوابط و استانداردهای محیط زیست و کاهش آلودگی و تخریب منابع پایه بالاخص منابع طبیعی و آب تطبیق یابد.

قانون مالیات بر ارزش افزوده

ماده ۳۸ - نرخ عوارض شهرداریها و دهیارها در رابطه با کالا و خدمات مشمول این قانون ، علاوه بر نرخ مالیات موضوع ماده ۱۶ این قانون ، بشرح زیر تعیین می گردد.

الف - کلیه کالاها و خدمات مشمول نرخ ماده ۱۶ این قانون یک و نیم درصد (۱/۵٪)

ب - انواع سیگار و محصولات دخانی سه درصد (۳٪)

ج - انواع بنزین و سوخت هواپیما ده درصد (۱۰٪)

د - نفت سفید و نفت گاز ده درصد (۱۰٪) و نفت کوره پنج درصد (۵٪)

تبصره ۱ _ واحدهای تولیدی آلاینده محیط زیست که استانداردها و ضوابط حفاظت از محیط زیست را رعایت نمی نمایند. طبق تشخیص و اعلام سازمان حفاظت محیط زیست (تا پانزدهم اسفند ماه هر سال برای اجراء در سال بعد) همچنین پالایشگاههای نفت و واحدهای پتروشیمی علاوه بر مالیات و عوارض متعلق موضوع این قانون مشمول پرداخت یک درصد (۱٪) از قیمت فروش به عنوان عوارض آلاینده می باشند. حکم ماده ۱۷ این قانون و تبصره های آن به عوارض آلاینده موضوع این ماده قابل تسری نمی باشد.

واحدهایی که در طی سال نسبت به رفع آلاینده اقدام نمایند با درخواست واحد مزبور و تایید سازمان حفاظت محیط زیست از فهرست واحدهای آلاینده خارج می گردند . در این صورت واحدهای یاد شده از اول دوره مالیاتی بعد از تاریخ اعلام توسط سازمان مزبور به سازمان امور مالیاتی کشور مشمول پرداخت عوارض آلاینده نخواهند شد.

واحدهایی که در طی سال بنا به تشخیص و اعلام سازمان حفاظت محیط زیست به فهرست واحدهای آلاینده محیط زیست اضافه گردند از اول دوره مالیاتی بعد از تاریخ اعلام توسط سازمان محیط زیست مشمول پرداخت عوارض آلاینده خواهند بود.

عوارض موضوع این تبصره در داخل حریم شهرها به حساب شهرداری محل استقرار واحد تولیدی و در خارج از حریم شهرها به حساب تمرکز وجوه موضوع تبصره ۲ ماده ۳۹ واریز می شود تا بین دهیاریهای همان شهرستان توزیع گردد.

پیوست ۲:

نام منطقه HOTSPOT	سطح آلوده باارائه مختصات جغرافیایی	نوع آلودگی	منبع آلودگی	اقدامات انجام شده	موانع و مشکلات	راهکارها و پیشنهادات	ردیف

پیوست ۳:

محل نمونه برداری	طول جغرافیایی	عرض جغرافیایی	شماره نمونه
تاریخ نمونه برداری	تاریخ ارسال نمونه	روش نمونه برداری	شرایط آب و هوایی
ساعت نمونه برداری	شماره عکس های گرفته شده		
نوع آلاینده	توصیف نمونه	اطلاعات عمومی	
الف: نفتی	نوع خاک	راه دسترسی	آزمایش های فیزیکی
ب: صنعتی	رنگ خاک	فاصله از مراکز جمعیتی	آزمایش های شیمیایی
ج: کشاورزی	بافت خاک	فاصله از مراکز صنعتی	TPH
د: طبیعی	وزن تقریبی	کاربری اراضی	PAH
ملاحظات	آبزار نمونه برداری	فاصله از آبراهه	pH
	ملاحظات	فاصله از چاه، چشمه و قنات	آیونیک
مشخصات کشاورزی ☐ دام ☐ طی ☐			
نوع محصول زراعی	عمق و کیفیت آب زیرزمینی		
اطلاعات مربوط به کودهای شیمیایی (نوع، میزان و تلوب استفاده)	ملاحظات		
اطلاعات مربوط به سموم (کثره و فسفات) (نوع، میزان و تلوب استفاده)	اطلاعات جمعیتی		
وضعیت زمینشناسی زهاب کشاورزی	مراکز دفع فاضلاب		
شرایط ظاهری آلودگی منطقه		موقعیت جغرافیایی محدوده شهرک صنعتی	
توضیحات:			

نمونه برداری و آنالیز منابع خاک^۲

نحوه استفاده از RS/GIS در شناسایی منابع و مناطق آلوده	استانداردهای مورد استفاده	منطقه و موقعیت جغرافیایی گستره آلودگی شناسایی شده	نوع و میزان آلاینده شناسایی شده	دستگاه و روش آزمایشگاهی مورد استفاده ^۲	تاریخ نمونه برداری	موقعیت محل نمونه برداری ^۱	منطقه و موقعیت جغرافیایی محدوده نمونه برداری (طول و عرض جغرافیایی)	منابع	ردیف
								خاک	۱

۱: موقعیت محل نمونه برداری نسبت به صنایع، منابع نفتی، محل‌های دفن پسماند، زمینهای کشاورزی و.....

۲: آیا دستگاه مورد نیاز در اداره کل موجود است؟ در غیر اینصورت جهت آنالیز از چه مراکزی استفاده می‌نمایید؟

^۲- برای هر نمونه برداری از منابع آب یا خاک ردیفی از جدول به صورت جداگانه تکمیل شود.

شکل- سطح مطالعات اطلس آلودگی خاک رنگی شده است.